

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASETUS ENERGIIVIRASTON MAKSULLISISTA SUORITTEISTA ANNETUN TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN ASETUKSEN MUUTAMISESTA

Energiaviraston maksullisista suoritteista annettua työ- ja elinkeinoministeriön asetusta (1217/2022), jäljempänä maksuasetus, on tarpeen päivittää ottaen huomioon muutokset, jotka johtuvat hallituksen esityksestä eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi (HE 324/2022 vp). Hallituksen esityksen mukaisen takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä koskevan lain 5 §:n mukaan Energiavirasto voi hakemuksen perusteella myöntää sähköyhtiölle luvan poiketa 5 §:n 1 momentissa säädetyistä sähköhyvityksen maksuaikataulusta.

Ehdotetulla asetuksella muutettaisiin väliaikaisesti maksuasetuksen 2 §:n 34 kohta ja 4 §:n 19 kohta, sekä lisättäisiin väliaikaisesti 2 §:ään uusi 35 kohta ja 4 §:ään uusi 20 kohta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on arvioinut Energiavirastolta saamiensa tietojen pohjalta kaikki maksuasetuksen mukaiset suoritteiden hinnat siten, että ne vastaavat niiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti. Hinnat perustuvat viraston laskennalliseen henkilötyötuntihintaan, johon on laskettu mukaan keskimääräiset palkkakustannukset sivu- ja yleiskustannuksineen, ja joka kerrotaan arviolla suoritteen vaatimasta työmäärästä. Arviot uusien tehtävien mukaisten suoritetyyppien hinnoista on pyritty saamaan oikeansuuruisiksi myös vertaamalla niitä jo olemassa oleviin suoritteisiin ja niiden kustannusvastaavuuteen.

1 Laki takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä

1.1 Päätös poikkeusluvan myöntämisestä takautuvasti maksettavan sähköhyvityksen maksuaikatauluun

Tausta

Hallituksen esityksen eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähköenergialaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi väliaikaiseksi lainsäädännöksi (HE 324/2022 vp, ”hallituksen esitys”) mukaisen takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä koskevan lain 5 §:n mukaan Energiavirasto voi hakemuksen perusteella myöntää sähköyhtiölle luvan poiketa 5 §:n 1 momentissa säädetyistä sähköhyvityksen maksuaikataulusta. Poikkeusluvan edellytyksenä on sähköhyvityksen maksatukseen liittyvän tietojärjestelmän muutoksen viivästyminen sellaisesta syystä, jota sähköyhtiö ei kaikkien huolellisuutta noudattaen olisi voinut välttää tai voittaa. Maksatus saa viivästyä enintään kolme kuukautta 1 momentissa säädetyistä. Poikkeuslupahakemus on jätettävä viipymättä sen jälkeen, kun poikkeuksen peruste on ilmennyt.

Kyseessä on hakemuksesta annettava päätös, jonka tulee valtion maksuperustelain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan olla maksullinen suorite, jollei maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Mainitussa hallituksen esityksessä ei ole otettu kantaa suoritteen maksuttomuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo valtion maksuperustelain nojalla, että maksuasetuksessa tulisi säätää maksu kyseiselle suoritteelle. Kyseessä on uusi maksu.

Takautuvasti maksettavasta sähköhyvityksestä annettava laki (jäljempänä ”sähköhyvityslaki”) tulee hallituksen esityksen mukaan voimaan ensi tilassa.

Sähköhyvityslaisissa on säädetty sähköyhtiöille velvollisuus maksaa lain 4 §:ssä tarkoitettua ensimmäistä erää koskevat sähköhyvitykset loppukäyttäjille viimeistään huhtikuussa 2023 erääntyvällä laskulla tai mikäli loppukäyttäjälle ei toimiteta vuoden 2023 huhtikuussa erääntyvää sähköenergialaskua, ensimmäisessä huhtikuun jälkeen erääntyvässä sähköenergialaskussa. Toista erää koskeva sähköhyvitys tulee tehdä tätä laskua seuraavassa sähköenergialaskussa.

Maksuaikataulua voidaan pitää yhtiöille hyvin tiukkana, ja julkisuudessa olleiden tietojen perusteella Energiavirastolle on odotettavissa suuri määrä hakemuksia lisäajalle. Energiaviraston tulee antaa lisäajan myöntämisestä poikkeuslupa päätöksen muodossa, ja sähköyhtiöillä on tästä myös oikaisu- ja valitusmahdollisuus.

Koska sähköhyvityslain velvoitteen mukaisesti yhtiöiden on jätettävä poikkeuslupahakemus viipymättä poikkeusperusteen ilmettyä, voidaan olettaa, että poikkeuslupahakemuksia jätetään Energiavirastolle välittömästi lain voimaantulon jälkeen. Edelleen, koska alkuperäisen maksuaikataulun mukaan yhtiöiden tulisi suorittaa ensimmäistä erää koskevien hyvitysten maksaminen huhtikuussa erääntyvällä laskulla, on hyvin tärkeää, että Energiavirasto voi käsitellä ja antaa päätökset ennen huhtikuun alkua. Tarvittavat muutokset maksuasetukseen täytyy siten saada poikkeuslupapäätösten osalta voimaan viimeistään maaliskuun 2023 loppuun mennessä, jotta Energiavirasto voi antaa poikkeuslupapäätökset ennen säädettyä hyvitysten maksuaikataulua.

Poikkeusluvasta annettavan päätöksen maksu ja maksun perusteet

Suomessa toimii sähkön vähittäismarkkinoilla noin 60 sähköyhtiötä. Sähköhyvityslain tullessa voimaan hyvin nopealla aikataululla, voidaan arvioida, että suurin osa yhtiöistä tulee tarvitsemaan lisäaikaa tietojärjestelmien muutoksia varten. Energiaviraston työ- ja elinkeinoministeriölle toimittaman arvion mukaan merkittävä määrä sähköyhtiöitä tulisi jättämään sähköhyvityslain 5 §:n mukaisen hakemuksen Energiavirastolle.

Energiavirastolta saamien tietojen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että maksu sähköhyvityslain 5 §:n 3 momentin perusteella annettavasta poikkeuslupapäätöksestä tulisi säätää 640 euron suuruiseksi. Suoritteen keskimääräinen kustannuslaskelma on esitetty tämän muistion liitteenä.

Laskelma pohjautuu siihen, että poikkeuslupien käsittelystä aiheutuva työmäärä koostuu Energiaviraston arvion mukaan muun muassa sähköisen hakemuslomakkeen luomisesta, hakemusten läpikäynnistä, poikkeusluvan edellytysten arvioinnista sekä päätösten valmisteluun ja antamiseen liittyvistä työtehtävistä, kuten arvioinnista, täydentämisestä, esittelystä, arkistoinnista ja tiedoksiantomenettelystä.

Poikkeuslupapäätöksestä perittäväksi esitetyn maksun osalta on lisäksi huomioitava, että maksu pohjautuu uuteen sääntelyyn. Energiavirastolla on vahva kokemus uuden

lainsäädännön toimeenpanosta, ja kokemuksen mukaan uuden hakemustyyppin käsittely on poikkeuksetta työlästä. Uuden sääntelyn ollessa uusi kokonaisuus niin toiminnanharjoittajille kuin viranomaisellekin, ei soveltamiskäytäntöä ole vielä olemassa. Uuteen sääntelyyn perustuvat hakemukset voivat olla myös puutteellisia ja vaativat siten asian täydennyttämistä. Edes hyvin huolellisella ja ennakoivalla ohjeistuksella ei voida aina välttyä siltä, että hakemuskäsittelyn yhteydessä ratkaistavaksi tulee sellaisia asioita, joista ei ole vielä soveltamiskäytäntöä, ja jotka on linjattava harkiten toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi.

Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön ja Energiaviraston yhteistyönä.

Asetuksen voimaantulon kiireellisyyden takia asetusehdotus lähetettiin poikkeuksellisen lyhyelle lausuntokierrokselle Lausuntopalvelu.fi kautta. Lausuntopyyntö lähetettiin erityisesti seuraaville tahoille: Energiavirasto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Paikallisvoima ry, valtiovarainministeriö sekä Suomessa toimivat sähkön vähittäismyyjät.

Asetusehdotusta ei ole tarpeen käsitellä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan xx.3.2023.

Liite 1: Laskelma suoritteiden omakustannusvastaavuuksista

Suoritteiden perusteena oleviksi henkilötyötunneiksi on virasto arvioinut 7 tuntia. Kun käytetään henkilötyötunnin kokonaistuntihintana 90,73 euroa/tunti, saadaan yhden suoritteiden kustannukseksi tarkasti ottaen 635,11 euroa.

Tuotot (640 euroa/kpl)	640 €
Kustannukset (7 h/kpl x 90,73 euroa/h) = 635,11 euroa/kpl)	635,11 €
Kustannusvastaavuus käytännössä	100 %